

30 AĞUSTOS ZAFERİ VE MİLLİ MÜCADELEYE ETKİSİ

Büyük Taarruz cephede kazanılan muharebelerden çok daha fazla anlamlar taşıyan bir zaferdir. Bu Zafer'in oluşumunu belirleyen gelişmeler Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden itibaren başlamıştır. İtilaf Devletleri, Türkleri önce Balkanlardan çıkarmak ve İstanbul'u ele geçirmek sonra da Anadolu'dan Asya'nın steplerine sürmek amacıyla uyguladıkları ve Doğu Sorunu olarak isimlendirdikleri yüzyıllık projenin gerçekleşmesi için uygun şartları Birinci Dünya Savaşı sonunda elde etmişler, 1918 yılı kasım ayından itibaren Anadolu'nun stratejik şehirlerini bir bir ele geçirmişlerdir.

Osmanlı Padişahı ve Babıâli'nin teslimiyetçi tavır ve tutumları İtilaf Devletlerinin planlarını kolaylaştırırken Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'yu düşman işgalinden kurtaracağına inanan umutsuzların sayısı da günden güne artmaya başlamıştır. Ancak bir kişi vardı ki umdunu asla yitirmemişti: Mustafa Kemal Paşa!

Büyük Taarruz'u şekillendiren gelişmeler 1921 yılının yaz aylarında olmuştur. Yunan ordusunun Kütahya ve Eskişehir muharebelerindeki başarısı karşısında Yunan Kralı Konstantin 28 Temmuz 1921 tarihinde Kütahya'da topladığı Harp Meclisinde, Türk ordusunun imha edilerek Ankara'nın ele geçirilmesi ve milli direnişin sona erdirilmesi direktifini vermiştir. İngiltere başta olmak üzere emperyalist batılı ülkelerin desteklediği Yunan ordusu zaferden o kadar emin olmuşlardır ki, Yunan Kral'ı da dahil olmak üzere birçok üst düzey devlet görevlisi olası bir zafere şahit olmak üzere Anadolu'ya gelmişlerdir. Ankara Hükümeti ise Yunanlıların hazırlıklarından ve niyetlerinden haberdar olunca Büyük Millet Meclisi'nin Kayseri'ye taşınması da dahil olmak üzere bir takım tedbirleri tartışmaya ve uygulamaya başlamıştır. 1921 yılı ağustos ayında yürürlüğe giren bu tedbirlerden en önemlileri Mustafa Kemal Paşa'ya Başkomutanlık yetkisi verilmesi diğeri ise ordunun lojistik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla "Tekalifi Millîye Emirlerinin" yürürlüğe sokulmasıdır.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın "*Hattı müdafâ yoktur sathı müdafâ vardır. O sath da tüm Vatan'dır*" direktifi ile yeni bir askeri konsepti uyguladığı ve 23 Ağustos 1921'de başlayıp 22 gün 22 gece süren Sakarya Meydan Muharebesinde Yunan ordusunun taarruzu durdurulmuş ve stratejik üstünlük elde edilmiştir. Sakarya Meydan Muharebesi sonrasında Türk ve Yunan orduları işgal ettikleri mevzilerde bir sonraki harekâtın hazırlıklarına başlamışlardır. Duraklama ve Hazırlık dönemi olarak da isimlendirilebilecek bu süreçte hem Türk ordusu hem de Yunan ordusu askeri, siyasi ve diplomatik girişimlerde bulunmuşlardır. Yunan ordusu lojistik yeteneği ile harp imkan ve kabiliyetini arttırmak için İngiltere'den askeri malzeme alımını arttırmış, Türk ordusu ise taarruz hareketini gerçekleştirebilmek amacıyla birliklerini yeniden teşkilatlandırmış, batı cephesini desteklemek amacıyla 13 Ekim 1921 tarihinde Ermenistan-Azerbaycan- Gürcistan ile imzalanan Kars Antlaşması ve 20 Ekim 1921 tarihinde Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması sonrasında bu bölgelerdeki birliklerini batıya kaydırmış, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nden askeri malzeme ve teçhizat desteği almıştır.

Büyük Taarruz öncesinde Türk ordusunun harekât planı şu şekilde planlanmıştır: Yunan ordusunun ihtiyat birliklerini kullanmasına fırsat vermeden Ahırdağ bölgesinde cephe yarılacak, asıl taarruz Çiğiltepe- Tınaztepe- Kırcaaslan- Belentepe istikametinde olacak, 5'inci Süvari Kolordusu ise cephe gerisine sızarak düşmanın geri çekilme yollarını tıkayacak ve çembere alınan Yunan ordusu Afyon-Döğler bölgesinde imha edilecektir.

Türk ordusu tüm hazırlıklarını tamamladıktan sonra Büyük Taarruz'un ilk safhası olan "Taarruz Bölgelerine İntikali" başlatmıştır. Bu intikallerdeki yürüyüşlerin tamamı gece yapılmış, Yunan karargahını yanıltmak amacıyla savunma hazırlıkları yapıldığı algısını oluşturacak şekilde mevzi kazma

veya gece intikal eden birliklerin çadırlarının sökülmeden oldukları yerde bırakılması gibi aldatma tedbirleri uygulanmış, Yunanların taarruz edeceğine dair bilgiler bilinçli olarak yayılmıştır.

Türk ordusunun taarruzu, 26 Ağustos Cumartesi sabahı 05:30'da topçu atışı ile başlamıştır. Muharebenin bu safhasındaki bir gelişme Türk ordusunun bir sonraki harekâtını kolaylaştırmıştır. Yunan General Trikopis, Türk ordusunun cepheyi Afyon'un güneybatısında yaracağını ve harekâtını bu bölgeden geliştireceğini tahmin etmiş Yunan ihtiyat kolordusunun birliği olan 9'uncu Tümenin bölgeye kaydırılmasını teklif etmiştir. Ancak Yunan Başkomutan General Hacıanesti bu öneriye karşı çıkarak kolordu ihtiyatının yerinde kalmasını emretmiş ve bir bakıma Türk ordusunun taarruzunu kolaylaştırmıştır.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Kocatepe'den komuta ettiği Türk ordusu asıl taarruz istikametindeki tepeleri ele geçirmek için süratle hareket etmiş, ancak zaman zaman güçlü Yunan savunması ile de karşılaşmıştır. Bu tepelerden biri de Çiğiltepe'dir. Reşat Bey'in komutasındaki 57'nci Alay'ın taarruz ettiği Çiğiltepe planlanan zamanda ele geçirilemeyince Alay Komutanı Reşat Bey bu durumu içine sindirememiş ve 27 Ağustos'ta intihar etmiştir. Ancak 57'nci Alay birlikleri Reşat Bey'in intiharından kısa bir süre sonra Çiğiltepe'yi ele geçirmiş ve harekâtın planladığı şekilde devam etmesini sağlamışlardır.

Türk ordusunun 28 ve 29 Ağustos'taki taarruzları sonucunda Yunan savunma cephesi yarılmış, Yunan birlikleri parça parça geri çekilmeye başlamış ve General Trikopis'e bağlı beş tümen kadar Yunan birliği Çalköy bölgesinde sıkıştırılmıştır. Büyük Taarruz'un bir sonraki safhası olan Başkomutanlık Meydan Muharebesi 30 Ağustos 1922 saat 17:00'deki topçu ateşi ile başlamıştır. Gece de devam eden muharebeler sonrasında Yunan ordusu dağınık bir şekilde İzmir istikametinde kaçmaya başlamış bu arada rastladığı yerlerdeki köyleri yakmış, yaşlı genç kadın çocuk demeden önüne çıkan Türkleri öldürmüştür. Yunan ordusundaki emir ve komuta sisteminin bozulması ve birlik bütünlüğünün dağılması sonucunda Yunan Generali Trikopis ile birlikte 4 ve 12'nci Yunan Tümen Komutanları ve birlikleri 2 Eylül 1922'de esir edilmiştir.

Yunan birliklerinin dağınık bir şekilde İzmir'e doğru kaçmaları üzerine Başkomutan Mustafa Kemal Paşa taarruzun son safhası olan "Takip" harekâtını şu direktif ile başlatmıştır: *" Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"*

Türk ordusunun ileri harekâtı ile birlikte 5'inci Süvari Kolordusu 8 Eylül'de Manisa'yı 9 Eylül'de ise İzmir'i ele geçirmiştir. Yunan birlikleri 5'inci Süvari Kolordusunun İzmir'i ele geçirdiği saatlerde Çeşme'de gemilere binerek Anadolu'yu terk etmeye başlamıştır. Yunan ordusunun bozgun şeklindeki geri çekilişi 16 Eylül'de tamamlanmış ve İzmir ile civar şehirlerdeki Yunan askeri varlığı sona ermiştir.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, kazanılan zaferden sonra duygularını şu cümlelerle ifade etmiştir: *" Her safhasıyla düşünülmüş, hazırlanmış, idare edilmiş ve zaferle sonuçlandırılmış olan bu harekât Türk ordusunun, Türk subay ve komuta heyetinin yüksek kudret ve kahramanlığını tarihe bir kere daha geçiren muazzam bir eserdir. Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve istiklâl düşüncesinin ölümsüz abidesidir. Bu eseri yaratan bir milletin evladı, bir ordunun Başkomutanı olduğumdan, mutluluk ve bahtiyarlığım sonsuzdur."*

Büyük Taarruz, 19 Mayıs 1919 tarihinde başlayan Milli Mücadele'nin askeri safhasında kazanılmış en büyük zaferdir. Bu zaferden kısa bir süre sonra Anadolu'da kalan son Yunan birlikleri de Trakya'yı boşaltmak zorunda kalmışlardır. Büyük Taarruz, Türk ordusunun erinden Başkomutanına kadar vatanını düşman işgalinden kurtarmak ve bağımsız olarak yaşamak amacıyla cansiperane savaştıkları bir zafer olarak tarihteki yerini almıştır. Askeri alanda elde edilen bu başarı kısa bir süre sonra Lozan'da başlayan görüşmeler öncesinde Türk milletinin vatanseverlik, özgürlük ve bağımsızlık

konusundaki kararlılığını bir kez daha dünya kamuoyuna duyurmuş ve bu kararlılıktan asla vazgeçilmeyeceğine dair izlenen politikanın dayanığını oluşturmuştur.

Mehmet BALYEMEZ